

با.ت.ع.ا.ی

شیوه‌نامه اجرایی کرسی‌های ترویجی

در راستای حسن اجرای آیین‌نامه برگزاری کرسی‌های ترویجی مصوب 1395/8/10 مجمع هیئت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره، شیوه‌نامه اجرایی شامل اهداف و وظایف کمیته‌های دستگاهی، مدارک و مستندات برای صدور گواهی و فرم‌های مورد استفاده به شرح زیر می‌باشد.

اهداف کرسی‌های ترویجی

1. بسط و گسترش فرهنگ نواندیشی و نوآوری دانش در مراکز علمی و پژوهشی
2. گفت‌وگو، بسترسازی، بسترسازی و تمرین نقد علمی، مناظرات علمی و نظریه‌پردازی
3. گسترش فضای عقلانیت و نهادینه‌سازی فرهنگ تضارب آراء
4. ترویج نشاط علمی و شجاعت نوآوری، نقد، مناظره و نظریه‌پردازی
5. توانمندسازی مراکز علمی در برگزاری کرسی‌های علمی

خط مشی کرسی‌های ترویجی

- 1- مسئولیت ارزیابی محتوای کرسی‌های ترویجی و نیز نظارت بر اجرای آن بر عهده کمیته دستگاهی است،
- 2- در فرایند برگزاری کرسی باید استانداردهای علمی رعایت شود،
- 3- سه اصل اخلاق، منطق و آزادی بیان در نقد و نقل آراء، اشخاص و آثار سرلوحه قراردادده شود،
- 4- در مباحثات از ورود به نزاع‌های غیرعلمی و شخصی پرهیز شود،
- 5- مسئله محوری، نیازمحوری، و تولید دانش نوین و سودمند مورد تأکید است.

وظایف کمیته دستگاهی

- 1- دریافت طرح‌نامه و مستندات: 1- متن کرسی ترویجی در قالب فایل ورد و پی‌دی‌اف؛ 2- رزومه علمی ارائه دهنده؛ 3- مشخصات فردی ارائه دهنده (نام و نام خانوادگی، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، رتبه علمی، دانشگاه/ موسسه محل اشتغال، شماره همراه و ایمیل و فایل عکس ارائه دهنده).
 - 2- ارزیابی اولیه: 1- انتخاب ارزیاب و انجام ارزیابی از سوی حداقل دو نفر (حداقل هم‌تراز علمی با ارائه دهنده و در رشته تخصصی موضوع و تکمیل فرم ارزیابی)؛ 2- ارزیاب می‌تواند از خارج از دانشگاه/موسسه ارائه دهنده کرسی ترویجی هم انتخاب شود؛ 3- در صورت تأیید طرح‌نامه، جلسه کرسی ترویجی قابل برگزاری است.
 - 3- انتخاب ناقد(ین): 1- انتخاب ناقد(ین) با حداقل هم‌تراز علمی با ارائه دهنده و در رشته تخصصی موضوع، 2- ناقد(ین) می‌تواند از خارج از دانشگاه/موسسه ارائه دهنده کرسی ترویجی هم انتخاب شود، 3- تکمیل فرم ارزیابی از سوی ناقد(ین)
 - 4- برگزاری کرسی: 1- اعلام عمومی در پورتال دانشگاه و سایر روش‌های اطلاع‌رسانی، 2- برگزاری عمومی و حضوری کرسی (شامل ارائه طرح‌نامه، نقد ناقد(ین)، سوالات حاضرین و پاسخ ارائه دهنده و جمع‌بندی)، 3- تهیه گزارش برگزاری کرسی.
 - 5- ارائه گزارش: 1- تأیید برگزاری کرسی از سوی کمیته دستگاهی، 2- قرار دادن متن کرسی ترویجی در پورتال دانشگاه/موسسه، 3- ارسال مستندات و پیش‌نویس گواهی به دبیرخانه هیئت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره.
- توجه: مراکزی که کمیته دستگاهی ندارند، موارد فوق‌الذکر توسط نزدیکترین یا مرتبط‌ترین کمیته دستگاهی قابل انجام است.

معیارهای تأیید کرسی ترویجی:

1. موضوع کرسی در تخصص و مسیر مطالعاتی و پژوهشی ارائه دهنده کرسی ترویجی باشد.
 2. محتوای کرسی حرف نویی داشته باشد و موضوع نویی را ارائه داده باشد.
 3. حاصل مطالعات علمی و پژوهشی باشد.
- مستندات لازم برای صدور گواهی: برای صدور گواهی برگزاری کرسی ترویجی، لازم است مستندات زیر بصورت فایل نرم‌افزاری به دبیرخانه هیئت‌حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره ارسال شود:
1. متن کرسی ترویجی(فرم الف)
 2. گزارش کمیته دستگاهی (فرم ج)
 3. فایل اکسل تکمیل شده
 4. فرم تکمیل شده گواهی کرسی ترویجی (فرم گواهی به زبان فارسی خواهد بود، و برای ارائه‌دهندگان خارجی، می‌تواند به زبان اصلی باشد)

با.تعا.ی

فرم‌های مورد استفاده

الف - فرم متن کرسی ترویجی:

1- مشخصات ارائه دهنده (گان):

نام و نام خانوادگی:	رضا علیزاده
میزان تحصیلات:	دکتری
رشته تحصیلی:	جامعه‌شناسی
مرتبه علمی:	استادیار
نام و آدرس محل اشتغال:	پژوهشکده گیلان‌شناسی دانشگاه گیلان
شماره تلفن:	09111344203
آدرس ایمیل:	Rezaalizadeh1977@gmail.com
شناسه ORCID:	https://orcid.org/0000-0001-7876-6354

2- عنوان کرسی:

عنوان فارسی: تهدیدات مهاجرت معکوس به استان گیلان
عنوان انگلیسی: Threats of reverse migration to Guilan province
عنوان عربی: تهديدات بالهجرة العكسية إلى مقاطعة جيلان

3- متن کرسی ترویجی: (آن دسته از ارائه دهندگان کرسی ترویجی یا دانشگاه یا موسسه‌ای که کرسی در آن برگزار می‌شود به

زبان غیرفارسی هستند، می‌توانند متن کرسی را به زبان اصلی ارائه دهند)

3-1- شرح موضوع: بطور دقیق و علمی شرح داده شود.

مهاجرت به عنوان یک پدیده چند بعدی دارای اهمیت ویژه‌ای در مباحث فرهنگی و اجتماعی است. در سال‌های اخیر با بروز بحران آب، آلودگی هوا، افزایش هزینه زندگی در کلانشهرها کوچ دائمی به شمال کشور افزایش یافته است، چنان‌که دیگر افراد برای مهاجرت پایتخت را گزینه مناسبی ندانسته و استان‌هایی نظیر گیلان و مازندران جایگزین شهرهایی مانند تهران شده‌اند. آیدمی مهاجرت دائمی به شمال چنان نگران‌کننده شده است که برخی مسئولان و کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که تا 10 سال دیگر جمعیت مناطق شمالی کشور دو برابر شود. وضعیت مهاجرت در استان گیلان نیز در دو دهه اخیر بسیار رشد چشمگیری داشته است. گیلان طی پنجاه سال اخیر شاهد 3 نوع مهاجرت بوده بطوریکه بخشی از مهاجرت‌ها از بخش غربی کشور (عمدتاً از اردبیل و خلخال) به استان گیلان بوده است؛ اما نوع دیگر، مهاجرت از روستاها و شهرهای کوچک به شهر رشت بوده و سومین نوع مهاجرت‌های اخیر در گیلان، مهاجرت از جنوب و مرکز کشور به استان خصوصاً در بخش روستایی است که در ده ساله اخیر رواج فراوانی یافته است. (آمار، 1400). از بین این سه نوع مهاجرت، مدل سوم مهاجرت از این جهت با بقیه متفاوت است که به در سطح مناطق شهری و روستایی استان دیده می‌شود در حالی که تا پیش از این تمرکز مهاجران بر شهر رشت بود، حال اگر

بخواهیم این وضعیت را مورد بررسی قرار دهیم، وضعیت مهاجرت در استان گیلان طی سه دوره سرشماری سال‌های 1335، 1355 و 1375 از نظر مهاجرپذیری در رتبه‌های 8، 9 و 11 و از نظر مهاجرفرستی در رتبه‌های 4، 6 و 9 قرار داشت که عمدتاً این مهاجرفرستی‌ها به استان تهران و به منظور تامین شغل مناسب صورت می‌گرفت. اما در دو دهه گذشته روند مهاجرت به گیلان تغییر یافته است و بر اساس آمارهای رسمی کشور، بیشترین مهاجرت‌ها طی سال‌های 85 تا 90 از استان تهران به استان‌های البرز، گیلان و مازندران، خراسان رضوی و مرکزی بوده است. بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن طی 50 سال گذشته یعنی از سال 1345 تا 1395 جمعیت استان گیلان از 1291159 نفر در سال 1345 به 2530696 رسیده است و استان گیلان به عنوان استانی کوچک از نظر وسعت با افزایش جمعیت هم از طریق مهاجرت و هم از طریق باروری روبرو شده است، به طوری که تراکم نسبی جمعیت استان در سال 1345 برابر با 88 نفر بر کیلومتر مربع بوده و این رقم در سال 95 به 180 نفر در هر کیلومتر مربع رسیده است. همچنین بر اساس داده‌های سایت آمار ایران در سال 1395 در بین سال‌های 90 تا 95 حدود 74118 نفر به استان گیلان وارد شده‌اند. البته آمارهای مسکن دومی‌ها هم در گیلان مشخص نیست مسکن دومی‌ها کسانی هستند که در سایر استان‌ها زندگی می‌کنند، ولی بخش قابل توجهی از سال شامل تعطیلات عید، تابستان و مناسبتی در گیلان حضور دارند. مساله بعدی هم فقدان سامانه استانی و ملی برای ثبت و ضبط وضعیت زمین‌هاست، مراکز آماری قادر به رصد زمین‌ها خصوصاً زمین‌های نسقی نیستند، زمین و املاک روستایی عمدتاً فاقد سند رسمی هستند و در بنگاه‌های معاملاتی خرید و فروش می‌شوند و امکان ردیابی برای دستگاه‌های رسمی وجود ندارد بنابراین اکثر این داده‌های اعلامی با واقعیت جامعه روستایی تطبیق ندارد. بنابراین به هیچ وجه داده‌های مراکز رسمی قابل اتکا و مستدل نبوده و سیاستگذاری‌های مطلوب با چنین وضعیتی امکان‌پذیر نیست. همچنین براساس پایش فقر در ایران؛ میانگین فقر در گیلان با عدد 36 بالاتر از میانگین کشوری با عدد 31 است. درضمن داده‌ای دیگر از وضعیت گیلان و افراد تحت پوشش در کمیته امداد نشان می‌دهد که استان گیلان رتبه چهارم را از حیث خانواده‌های تحت پوشش در سطح کشور به خود اختصاص داده است و نکته جالب تر آنکه اکثر افراد تحت پوشش روستایی هستند.

در مجموع می‌توان ذکر کرد کاهش زمین‌های کشاورزی، فروش زمین‌ها به دلایل مختلف، افزایش مهاجران غیربومی به گیلان، عدم ثبت دقیق آمارهای مهاجرت و مسکن دومی‌ها نشانگر مساله بودن مهاجرت به گیلان است و عبارتی جنبه‌های مثبت نظریات مهاجرت معکوس به گیلان دچار تردیدهای جدی است که در بخش‌های مختلف کرسی بدان اشاره می‌گردد.

3-2 سوابق دانشی: تاریخچه موضوع و سوابق نظری و دانشی موجود در این زمینه چیست و جایگاه موضوع حاضر کجاست؟

در ایران پدیده مهاجرت معکوس به صورت آزاد و عموم به چشم می‌خورد، علاوه بر آن دولت با برنامه‌ریزی‌های تمرکززدایانه شهرهای بزرگ به سمت شهرهای کوچک و روستاها با شعار ضد شهرنشینی و مهاجرت معکوس را آغاز نموده است، در طی سال‌ها آرام آرام بافت اجتماعی و اقتصادی این شهرها و روستاها تغییر کرده و با بهبود شبکه راه‌ها، این روستاها که در جوار شهرهای رو به رشد هستند، ماهیتی توسعه یافته به خود گرفته‌اند. (مهاجرانی و روستا، 1393: 4). چند دهه گذشته در تاریخ ایران، دگرگونی ژرف ساختار اجتماعی و نیروهای تولید، زمینه ساز اصلی مهاجرت بوده است. در فاصله نسبتاً کوتاهی روند

چند هزار ساله زندگی اجتماعی دچار دگرگونی و تحولات چشمگیری شد؛ اگرچه این تحولات در سراسر جهان به صورت مشترکی نمودار شد، اما ایران با سابقه تاریخی ویژه و اقتصاد سیاسی جدید خود، تفاوت‌های قابل توجهی را طی کرده است (حسامیان و همکاران، 1389: 27). امروزه می‌توان شاهد بازگشت شهرنشینان به روستاها بود که با نام مهاجرت معکوس یا کوچ بازگشتی معرفی می‌گردد. از برگشت جمعیت یا جریان ضدشهرنشینی با عنوان مهاجرت معکوس نام برده می‌شود، این نوع مهاجرت یعنی مهاجرت از شهر به روستا شامل افرادی می‌گردد که به علت مشکلات فراوان شهری اقدام به چنین مهاجرت‌هایی می‌کنند (لوکاس و میر، 1381: 166). مهاجرت معکوس را می‌توان حالتی از حالات شهرگرایی نواحی روستایی قلمداد کرد، چرا که شهرگرایی حومه‌ها و نواحی روستایی فرایندی اجتماعی است که شامل گسترش ایده‌ها و شیوه‌های زندگی شهری در نواحی روستایی بوده و مشخص‌ترین حالت آن، حرکت جمعیت از شهرها به نواحی روستایی است، از آنجا که شکل‌گیری جریان مهاجرت معکوس عمده‌تاً در ارتباط با روستاهای پیرامون شهرها خصوصاً کلان‌شهرها است مطالعات چندی در کشور در قالب روابط متقابل عملکردی شهر و روستا (خصوصاً روستاهای خوابگاهی پیرامون کلان‌شهرها) انجام پذیرفته است که به صورت پراکنده و مختصر به موضوع مهاجرت معکوس پرداخته‌اند.

مهاجرت معکوس در ایران سنخ دیگری از مهاجرت معکوس در کشورهای پیشرفته است. در کشورهای پیشرفته ساکنین شهرها عمده‌تاً از مشکلات بزرگتر مراکز شهری به دنیای قابل اداره‌تر و سالم‌تر حاشیه سوق داده می‌شوند، اما در کشورهای جهان سوم عمده‌تاً دسترسی به فرصت‌های شغلی، مسکن ارزان‌تر موجب جابه‌جایی جمعیت از شهرها به سکونتگاه‌های روستایی می‌گردد. چنانچه در اغلب تحقیقات انجام شده در کشور تأمین زمین و مسکن ارزان قیمت در روستا و نزدیکی به محل کار و فعالیت به عنوان مهم‌ترین علل شکل‌گیری مهاجرت‌های معکوس و بازگشتی مطرح شده است (لهسایی‌زاده، 1388: 222). در مجموع براساس نظریات مهاجرت معکوس این امر بعنوان امری مثبت در سطح کلان دیده می‌شود و دولت‌ها برای کاستن مشکلات زندگی شهری از آن استقبال می‌کنند و حتی این پدیده موجب رونق روستاها و توسعه یافتگی می‌شود. در ایران هم براساس تحقیقات انجام شده ایجاد فرصت‌های شغلی و تأمین مسکن بعنوان دلایل اصلی بازگشت به روستا ذکر شده است.

3-3 موارد نوآوری: ضمن بیان دانش موجود، نوآوری کرسی ترویجی بطور واضح و روشن بیان شود

بر اساس نظریات؛ مهاجرت معکوس مثبت ارزیابی می‌شود چون مشکلات شهرها را کاهش می‌دهد و موجب رونق دوباره روستاها و توزیع عادلانه جمعیت می‌شود (بارانی، 1396: 36). مهاجرت معکوس نوعی جریان ضد شهرنشینی و نمادی از شهرگرایی نواحی روستایی است (لوکاس، 1381).

مهاجرت معکوس دارای دو بُعد؛ 1) اقتصادی - اجتماعی 2) فضایی - کالبدی است.

در بُعد اول موجب ایجاد درآمد کشاورزی، دامداری، بازنشستگی، تراکم‌زدایی، تغییر رفتار مهاجرتی جمعیت، توزیع مجدد اشتغال می‌شود از طرفی در شهرها گرانی زمین و مسکن، فشارهای روانی و آلودگی هوا موجب مهاجرت معکوس می‌شود. در بُعد دوم روستاها دارای نقش تخصصی از جمله گردشگری، روستاهای خوابگاهی و توسعه راهها و روستا می‌شوند. بنابراین مهاجرت معکوس خودش راهکار مناسب برای احیای دوباره روستاها، هویت و کارکرد آنها می‌گردد و این پدیده مثبت باعث کاهش مشکلات شهری می‌شود (مونس و همکاران، 1400؛ مکس و همکاران، 1398). نمونه‌های موفق زیادی در دنیا برای این شکل از مهاجرت وجود دارد مثلاً در آلمان زمین‌های مستعد حاشیه شهرها در متراژ 1000 و 2000 متری تجهیز شده در اختیار بازنشستگان، نیازمندان برای کشاورزی قرار می‌گیرد و همان جا هم زندگی می‌کنند. یا در کالیفرنیا اراضی 10 هکتاری دارای آب و امکانات کشت و زرع برای گروه‌های متقاضی مثل کارفرمایان، بازنشستگان، افراد بیکار و علاقه‌مند به بازگشت به روستا قرار می‌گیرد. تحقیقات داخلی مانند (ملکی و همکاران، 1398) بر جنبه‌های مثبت مهاجرت معکوس تاکید دارند. در ایران با ابلاغ طرح‌های اشتغالزایی روستایی و صدور مجوز برای تغییر کاربری اراضی کشاورزی برای ساخت مسکن جوانان برای زمین‌های حداقل 500 متر جهت اقامت دائم زمینه برای حضور از شهر به روستا فراهم نموده است. اما در کرسی حاضر ادعا می‌شود نه تنها فواید مهاجرت معکوس در روستاهای گیلان موجب توسعه یافتگی و احیای هویت روستاهای گیلان نمی‌شود بلکه تحقیقات پژوهشگران نشان می‌دهد به دلیل فقر و قانون ارث در روستاهای گیلان زمین‌های کشاورزی از بین رفته و هویت یکپارچه روستا مختل گردیده و به دلیل مشکلات زیست محیطی در سال‌های نه چندان گیلان دچار تنش‌های آبی و خاکی خواهد شد.

3-4 فرایند: فرایندی که در آن محتوای علمی حاصل شده است، شرح داده شود.

نقض ابعاد مثبت در نظریات مهاجرت معکوس با توجه به شرایط مهاجرت به استان‌های شمالی خصوصاً در روستا‌های گیلان با توجه به شواهد ذیل قابل اثبات است:

همان‌طور که آمارنامه‌های رسمی نشان می‌دهد مهاجرت به گیلان، استان را از حالت مهاجرفرستی به مهاجرپذیری تغییر داده است. حتی تحقیقات پژوهشگران استان گیلان دال بر روند فزاینده مهاجرت به گیلان است. سهم گیلان از مهاجرت معکوس در سال 85 کل کشور 18/9 درصد و در سال 95 برابر 23/8 درصد است و سهم بازگشت به روستاها به ترتیب 11/1 و 16/6 درصد است.

تحقیقات تیمور آمار نشان می‌دهد در سال 1400، 180467 نفر وارد گیلان شده‌اند که معادل 61597 خانوار است و 90 درصد از مهاجرین به دلیل مزیت‌های طبیعی و اکوتوریسم و تنش‌های آبی مقصد راهی گیلان شده‌اند که این مهاجرین بیشتر در رشت، لاهیجان و رودسر ساکن شده‌اند و در ضمن پیش‌بینی کرده است در قالب مهاجرت دائم و جابجایی‌های جمعیتی تا سال 1410 جمعیت گیلان دو برابر خواهد شد (آمار، 1400).

داده‌های دیگر طی مصاحبه با 98 دهیار شهرستان‌های شفت و فومن نشان داده است 40 درصد دهیاران اشاره کرده‌اند که بین 10 تا 40 درصد روستاهای تحت اداره شان به غیر بومی‌ها فروخته شده است. حدود 34 درصد هم به 10 درصد از فروش

زمین‌های روستایی تحت نظارت‌شان اشاره داشته‌اند. 70 درصد دهیاران در پاسخ‌هایشان به وجود انباشت زباله، مشکلات فرهنگی و ساخت و ساز در زمینهای کشاورزی به عنوان عمده‌ترین مشکلات حضور غیربومیان اشاره کرده و نزدیک 18 درصد حضورشان را مثبت برای اشتغال‌زایی، ارتقای امکانات روستا تلقی کرده‌اند و در مجموع 9/2 درصد اشاره داشته‌اند که شغل در روستاهایشان توسط غیربومی ایجاد شده است (علیزاده، 1402).

یا در داده‌های به دست آمده در شهرستان رودسر که 130 نفر از غیربومیان به آن پاسخ داده‌اند، نشان می‌دهد که 80 درصد از پاسخگویان بالای سن شان بالای 40 سال بوده و در این بین 35/5 درصد سن‌شان بالاتر از 60 سال است. میانگین سنی این افراد 52 سال است، 38/2 درصد بازنشسته بوده و حدوداً 60 درصد در 10 سال اخیر به گیلان آمده‌اند و 74 درصد هم در شهرهای مبدأ دارای خانه هستند (محبوب، 1402).

یا در پژوهشی دیگر تحت عنوان پیامدهای فرهنگی - اجتماعی مهاجرت به گیلان مشخص گردید که 60 درصد از فروش زمین‌ها در بین پاسخگویان روستایی در 8 شهرستان استان گیلان از دهه 90 رخ داده است (علیزاده، 1400). اما نکته اساسی در فروش زمین‌های روستاییان در تحقیقات مختلف نشان می‌دهد، نوع استفاده از مبلغ زمین‌های فروخته صرف هزینه جهت امور روزمره، خرید خانه، عروسی فرزندان و هزینه‌های درمانی شده است (موسوی و همکاران، 1402؛ علیزاده، 1400؛ آمار، 1400). روستاییان به دلیل به صرفه نبودن کار کشاورزی و پایین بودن قیمت محصولاتشان، نیاز فرزندان به پول و مشکلات اقتصادی، زمین‌های خود را به فروش می‌رسانند و نکته جالب آن که داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که حدوداً 70 درصد آنها از فروش زمین خود پشیمان می‌گردند و دلیل اصلی پشیمانی، گران‌تر شدن زمین است نه از دست دادن زمین. عبارتی چرخه فقر عامل پشیمانی است. همچنین داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که بسیاری از کشاورزان حس منفی از ساختن ویلاها و خانه‌های مجلل توسط غیربومیان در اطرافشان دارند ولی به دلیل اضطرار زمین‌ها را فروخته‌اند (موسوی و همکاران، 1402).

تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که محیط زیست مبدأ مهاجرین شامل ریزگردها، آب و هوای نامطلوب، فرسایش زمین و کم‌آبی موجب خروج آنها از شهرهایشان شده است و دلیل اصلی انتخاب گیلان هم عمدتاً محیط زیست است (محبوب، 1402). یوسفی و همکاران (1398) در مقاله ایی نشان دادند که به دلیل فقدان قانون کارآمد، بیشترین تغییرات کاربری اراضی در روستاهای پیراشهری رشت رخ داده است. روستاها از فعالیت‌های کشاورزی و تولید فاصله گرفته و به بخش خدمات و مسکونی نزدیک شده‌اند.

بنابراین در مجموع می‌توان گفت تعادل بخشی مهاجرت معکوس برای استان گیلان دچار تردیدهای جدی است؛ به طوری که :

- 1- آمارها و شواهد حکایت از پایین بودن ایجاد اشتغال توسط مهاجرین است.
- 2- داده‌های به دست آمده حکایت از کاهش و در نهایت از بین رفتن زمین‌های کشاورزی است.
- 3- داده‌ها نشان می‌دهد عمدتاً در سنین میانسالی و پیری به گیلان سفر می‌کنند و هزینه‌های نگهداری سالمندان در گیلان با توجه به پیری استان گیلان بسیار بالاست 4- زیرساخت‌های استان گیلان در دفع زباله بسیار ضعیف است. سروان فاجعه جدی گیلان است. گیلانیان از شیوه دفع زباله بسیار رنج می‌برند. افزایش جمعیت و عدم شیوه مطلوب دفع زباله مشکلات را در سال-های آتی بیشتر خواهد کرد.
- 5- بر اساس آمارها 30 درصد از استان گیلان در سال 1403 دچار تنش آبی شده است. آب برای کشاورزان جیره‌بندی می‌گردد. بنابراین با افزایش جمعیت بی‌رویه خصوصاً در روستاها امکان افزایش تنش وجود دارد

4-5 منابع: فهرست منابعی که در متن ارجاع داده شده است، آورده شود.

- آمار، تیمور (1400)، تحلیل مهاجرت و محرک مکانی به نواحی روستایی استان گیلان، مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی، شماره 2، صص 79-103.
- شیرزاد، رضا؛ علیزاده، رضا؛ امیدی، اسماعیل (1400)، نگرش شهروندان استان گیلان بر مهاجرت افراد غیربومی و پیامدهای امنیتی و اجتماعی آن، فصلنامه دانش انتظامی گیلان، صص 1-29.
- علیزاده، رضا (1400)، پیامدهای فرهنگی - اجتماعی مهاجرت به گیلان، طرح پژوهشی استانداری گیلان.
- علیزاده، رضا (1402)، ارزیابی دهیاران از وضعیت فروش زمین به مهاجران در روستاهای استان گیلان (مطالعه شهرستانهای فومن و شفت)، اولین همایش ملی ظرفیت روستا در اقتصاد ملی.
- قربانی، معصومه؛ موسوی، سیدهاشم، علیزاده، رضا؛ نوری، هادی (1402)، تجربه ترد اجتماعی ساکنان روستایی (مورد مطالعه شهرستان شفت)، مجله جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، بهار و تابستان 1402، صص 103-126.
- لوکاس، دیوید و پاول، میر (1381)، درآمدی بر مطالعات جمعیتی، ترجمه دکتر حسین محمدیان، انتشارات دانشگاه تهران.
- ملکی، زهرا؛ مولایی، نصرالله؛ قریش، محمدباسط (1398)، اثرات و پیامدهای مهاجرت معکوس در تحولات محیطی - اکولوژیکی و کالبدی روستاهای ساحلی شهرستان رشت، نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، صص 635-656.
- یوسفی، علی، مولایی، نصرالله، رضایی، پرویز (1401). تبیین عوامل موثر بر تغییرات کاربری اراضی روستاهای پیراشهری رشت. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، سال چهارم، شماره اول، صص 47-66.
- نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن 1365 تا 1395.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

--

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ